

Anglia minden támogatást megad

... a művészek mégis bajban vannak

FODOR MARCSI

Kulturális sivataggá válhat az Egyesült Királyság – írta a *Guardian* című napilap, miután kiderült: az állam által kínált nagylelkű támogatások sorozatára sajnos a kreatív szakmában dolgozók nagy része nem jogosult. De nem csak művészek ezrei hagyhatják ott a szakmájukat, könnyen előfordulhat, hogy jelentős intézmények is örökre bezárnak, mert nem volt elég tartalékuk ahhoz, hogy kifizessék a kényszerű bezártság alatt is fizetendő költségeket.

Noha a több mint két hónapig tartó karantén alatt az angol kormány rengeteg támogató intézkedéssel próbálta életben tartani a gazdaságot, a művészek, munkájuk sajátos jellege miatt úgy tűnik, kiestek a támogatottak köréből. Pedig nem mondhatni, hogy a kormány ne lett volna nagylelkű. Akik alkalmazotti státuszban vannak, de nem mehettek dolgozni a karantén miatt, megkapták a rendes fizetésük 80 százalékát (a hiányzó 20-at sok cég kipótolta a dolgozóknak). Az egyéni vállalkozók is megigényelhették az elmúlt háromévi bevételük havi átlagának 80 százalékát, összesen maximum 7500 fontnyi összeget (ami közel 2,5 millió forint). Emellett kiterjesztették a segélyre jogosultak körét, a vállalkozásoknak kamatmentes hitellehetőséget biztosítottak, adó- és áfabefizetési haladékot adtak, és háromhavi ingatlanhitel-törlesztési szünetet kapott mindenki, aki kérvényezte. Mindez azonban, úgy tűnik, nem volt elég. A Creative Industries Federation becslése szerint ugyanis a művészek közel fele ezen támogatások egyikét sem tudta igénybe venni, többségük ugyanis nem is alkalmazott, nem is vállalkozó. Vagy alkalmi, meghatározott idejű szerződésekkel dolgoznak, vagy a jobb adózás miatt saját kft.-jükön keresztül szerződtek különféle munkákra, így azonban most az államtól egyetlen fillérre sem jogosultak.

A művészet támogatásának fő forrásai

A művészet az Egyesült Királyságban többféle forrásból kap támogatást. A pénz legnagyobb része a kormánytól érkezik, szétosztásáért a kulturális, média- és sportminisztérium a felelős. A nagy múzeumok, galériák (mint például a British Museum vagy a Tate Gallery) így közvetlen az államtól kapják a működéshez szükséges

BERNADETTE MICHELLE DUNTHORNE: *Kész a munka*, 2020, ceruza, grafit, papír, 53×68 cm, a művész jóvoltából

PAL FRANCIS: *Tizenkét és fél óras műszak*, 2020, akril, vászon, 43x57 cm
A művész jóvoltából

összeget, ezekben az intézményekben ezért nincs belépési díj a közönség számára. Őket ezért most a válság sem érinti, hiszen nem a látogatószámtól függ a bevételük.

A kisebb szervezetek finanszírozását (ide tartozik például a Royal Shakespeare Company vagy a National Theatre) egy félautonóm szervezet, az Arts Council England végzi. Erre egyrészt a minisztériumtól kapnak pénzt, másrészt rendelkeznek a lottószelvények árából elkülönített, művészetre fordítandó bevétel fölött. (A lottószelvények árának 25 százalékát a 17. század óta törvényileg valamiféle „jó célra” kell fordítani az Egyesült Királyságban. Ebből az összegből a kultúrát, az egészségügyet és a sportot támogatják.) Az Arts Council támogatásáért nemcsak szervezetek, de egyéni művészek is jelentkezhetnek. Ők azok, akiket a jelen helyzet a leginkább érint, hiszen éves bevételük nagyobbik része a közönségtől függ. Ez az összeg most elveszett, hiszen a mozik, a színházak és a galériák mind bezártak március 23-án, és a kormány jelenlegi terveit szerint szeptember előtt nem is nyithatnak ki.

Az Arts Council England ezen intézmények megmentésére 160 millió fontos vészhelyzeti csomagot különített el. Erre elsősorban olyan szervezetek jelentkezhetnek, amelyek korábban már kaptak támogatást a szervezettől, és a bezárás miatt kieső bevétel súlyosan érinti őket. A karanténidőszakban elmaradt rendezvények miatti kárpótlásul most egyéni művészek is pályázhatnak egyszeri, 2500 fontos (közel 900 ezer forint) támogatásért.

A National Lottery Fund (Nemzeti Lottóalap) is létrehozott egy 50 millió fontos sürgősségi alapot, amelyre elsősorban fontos, kulturális örökséget jelentő szervezetek – múzeumok, könyvtárak, parkok, archívumok, történelmi helyszínek – pályázhatnak. A Historic England Trust pedig, amely közel 400 történelmi helyszínt (kastélyt, parkot) kezel, egy kétmillió „Covid-alapot” hozott létre, amely olyan kis művészeti szervezeteknek nyújt támogatást, melyek Anglia hagyományait és múltját ápolják, például a régészek, kézművescéhek, hagyományőrző közösségek.

A válság sokkal nagyobb, mint gondolnánk

Bár ezek óriási összegek, sem intézményi, sem egyéni szinten nem jelentenek biztonságot. A Bectu, a Szabadúszók Érdekvédelmi Szervezete felmérése szerint 40 ezer tagjuknak közel a fele kölcsön felvételére kényszerült az elmúlt hónapokban, hogy túlélje a karantén miatt törölt rendezvények okozta bevételkiesést. Nemcsak művészekre kell ugyanis gondolni. A brit filmgyártásban például közel 50 ezer ember maradt bevétel nélkül egyik napról a másikra – és nem csak színészek, hiszen a technikusok, az operatőrök, a vágók és a hangmérnökök munkájára sincs most szükség. Bár vannak

olyan nagy cégek, amelyek vállalták, hogy továbbra is fizetik korábbi szerződéses munkásait bérét (ilyen például a Disney, az HBO vagy a Warner Bros), ők a kivételes kisebbséghez tartoznak. Ami nem meglepő – mert különösen a kisebb, független vállalkozásoknak nincs elegendő tőkéjük ahhoz sem, hogy rendszeres bedolgozóikat támogassák, ők maguk is a túlélésért küzdenek. Az Arts Council England becslése szerint tíz kulturális intézményből mindössze kettőnek van annyi tartaléka, amely kitart júniusig, a többit a megszűnés veszélye fenyegeti, és be kellett vallaniuk: nem tudnak mindenkit megmenteni.

Helyi támogatások is elérhetőek

A művészek szerencséjére nem csak a közönség és az állam támogatására számíthatnak. Nagyon sok önkormányzat saját forrásból is hozzájárul a városi színházak, galériák működéséhez, illetve sok olyan alapítvány, egyesület és civil szervezet van, amely számára fontos, hogy – ha az államinál jóval kisebb összegekkel is, de – támogassák a helyi alkotókat.

Elsőként a Paul Hamlyn Alapítvány jelentette be, hogy a rendkívüli helyzetre való tekintettel változtat 1987 óta bevett díjazási módszerén. Azért, hogy minél több művészt támogatni tudjanak, idén nem tízen kapnak

fejenként 60 ezer fontot, hanem száz alkotót választanak ki, akik mind tízezer fontos ösztöndíjban részesülnek. London polgármestere, Sadiq Khan pedig 2,3 milliós keretet különített el azon londoni kulturális szervezetek részére, amelyek most anyagi támogatásra szorulnak – mint a független művészmozik, a zenei helyszínek –, de olyan művészek is pályázhatnak, akik képtelenek tovább fizetni a műtermük bérelti díját. Szintén londoni művészek pályázhatnak az Artquestnél, amely minden olyan művészeti projektet támogat, amely összeköti az embereket. Ők a karantén alatt havonta egy művésznek ajánlottak fel egyszeri, ezerfontos támogatást.

De nem csak a fővárosi művészek számíthatnak a támogatásra. A Creative Scotland alapítvány 500–2500 fontos havi ösztöndíjat ad minden helyi alkotónak, akinek szüksége van a kiesett jövedelme biztosítására. A Coventry City of Culture Trust pedig egy 60 ezer fontos alapot hozott létre, melyből olyan helyi művészeket támogatnak, akiknek a megrendelését törölték a karantén miatt.

De nem csak kármentés zajlik. Több olyan szervezet is van, amely kifejezetten arra biztatta a pályázókat, hogy próbáljanak meg alkalmazkodni a vírus miatt megváltozott körülményekhez. A Manchester International Festival például ezer fonttal támogatta a környéken élő művészek „otthoni fesztiváljait”, amelyeket interneten közvetítettek, és 350 fontra lehetett pályázni, ha valaki online oktatást vagy workshopot tartott. Az Artist Information Company által meghirdetett The Space Money-ösztöndíjat pedig olyan dolgokra kérhették a művészeti területen dolgozó szakemberek (nemcsak művészek, de akár technikusok, kiállításszervezők, restaurátorok is),

GREATER THAN: *Marilyn 2020*, 2020, akril, vászon, 45×60 cm
A művész jóvoltából

amelyek hozzásegítik a résztvevőket ahhoz, hogy otthonról is dolgozni tudjanak (számítógépes kurzus, weboldalkészítés) vagy szakmailag továbbfejlethessenek (portfólióbővítés, mentor felkérése), de akár olyan online kurzusra is kaphattak támogatást, amellyel egy teljesen másik, a mostaninál biztosabb megélhetést nyújtó szakmát sajátíthatnak el.

A Lear király-díj azt a korosztályt célozta meg, amelyet az utóbbi hónapokban amúgy is sokszor emlegettünk: erre a pályázatra olyan 70 év fölötti pályakezdő művészek jelentkezhetek, aki a karantén ideje alatti bezártságban döntöttek úgy, hogy megvalósítják régi álmukat, és végre megírják azt a regényt, verset, színdarabot, esetleg zeneművet, amelyet már régóta érleltek, de soha nem volt rá idejük. És hogy miért pont Lear király lett a díj neve? Nemcsak a címszereplő élemedett kora miatt, de azért is, mert állítólag Shakespeare a pestis elől bezárkózva írta a darabot – bizonyítva ezzel, hogy szörnyű körülmények között is születhetnek remekművek.

RACHEL DOUGHTY: *Karantén öltésmeditáció*, 2020, vegyes technika, 30×45 cm
A művész jóvoltából

